

Centralna Komisja Egzaminacyjna

EGZAMIN MATURALNY 2013

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

POZIOM ROZSZERZONY

Kryteria oceniania odpowiedzi

MAJ 2013

Część I.**Zadanie 1. (0–2)**

Obszar standardów	Opis wymagań
Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – tabela na podstawie badań opinii publicznej (II.P.2)
	Wiadomości: zagadnienia narodowościowe, struktura społeczeństwa polskiego (I.P.3 / I.P.2)

Poprawna odpowiedź:

A.

1. Kaszubi
2. Niemcy
3. Muzułmanie

1 p. – za wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

B. cztery spośród:

- Ślężacy
- Rumuni
- Kaszubi
- Wietnamczycy
- Muzułmanie

1 p. – za wskazanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 2. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Instytucje życia społecznego, procesy społeczne (I.P.1 / I.R.1)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

- A. fałsz
- B. prawda
- C. fałsz

1 p. – za wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 3. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – fotografie i opisy (II.P.2)
	Wiadomości: społeczeństwo obywatelskie, zagrożenia dla demokracji (I.P.8 / I.R.6)

Poprawna odpowiedź:
A. Martin Luther King
B. Jacek Kuroń

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi
0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty <i>Konstytucji RP</i> (II.P.7)
	Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.7)

Poprawna odpowiedź:
A. suwerenność narodu
B. praworządność
C. pluralizm polityczny

1 p. – za przyporządkowanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi
0 p. – za brak odpowiedzi, niepoprawne przyporządkowanie elementu lub elementów odpowiedzi

Zadanie 5. (0–2)

Wiadomości i rozumienie	Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym (I.P.7 / I.P.8)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:
A. Sejm
B. Prezydent Rzeczypospolitej (Prezydent RP)
C. Państwowa Komisja Wyborcza
D. Sąd Najwyższy

2 p. – za podanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi
1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi
0 p. – za brak odpowiedzi, podanie więcej niż dwóch niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 6. (0–2)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa polityczna Europy i opisy (II.P.2)
	Wiadomości: modele ustrojowe państw demokratycznych współczesne formy państw (I.R.5 / I.R.4)

Poprawna odpowiedź:
A. Francja (Republika Francuska), 3
B. Hiszpania (Królestwo Hiszpanii), 2
C. Austria (Republika Austrii), 6

- 2 p.** – za podanie trzech poprawnych nazw państw wraz z ich numerami na mapie
1 p. – za podanie dwóch poprawnych nazw państw wraz z i ich numerami na mapie lub za podanie trzech poprawnych nazw państw
0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnych nazw państw wraz z ich numerami na mapie

Zadanie 7. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Źródła prawa i zasady tworzenia prawa w Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.9 / I.R.8)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:
D.

- 1 p.** – za zaznaczenie poprawnej odpowiedzi
0 p. – za brak odpowiedzi, zaznaczenie niepoprawnej odpowiedzi lub więcej niż jednej odpowiedzi

Zadanie 8. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej i ich funkcjonowanie (I.R.7 / I.P.7)
-------------------------	--

Poprawna odpowiedź:
A. prawda
B. fałsz
C. fałsz

- 1 p.** – za wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi
0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 9. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Samorząd terytorialny w Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.7)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:
A. zarząd województwa
B. marszałek województwa

- 1 p.** – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi
0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 10. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej – wymiar sprawiedliwości (I.P.10 / I.P.7)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:
A. Sąd Najwyższy
B. sąd rejonowy

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 11. (0–2)

Wiadomości i rozumienie	Dziedziny prawa, elementy prawa cywilnego (I.P.9 / I.R.10)
-------------------------	--

Poprawna odpowiedź:

A. pozew

B. powód

C. pozwany

2 p. – za podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 12. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – opisy (II.P.2)
	Wiadomości: wyzwania i problemy współczesnego świata (I.R.13 / I.P.16)

Poprawna odpowiedź:

A. globalizacja

B. afrykanizacja

C. bałkanizacja

1 p. – za przyporządkowanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, niepoprawne przyporządkowanie elementu lub elementów odpowiedzi

Zadanie 13. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – logo i opisy (II.P.2)
	Wiadomości: wyzwania współczesnego świata, organizacje międzynarodowe (I.R.13 / I.P.15)

Poprawna odpowiedź:

A. Międzynarodowa Organizacja Pracy

B. Światowa Organizacja Zdrowia

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 14. (0–2)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa polityczna Afryki i opisy (II.P.2)
	Wiadomości: wyzwania i problemy współczesnego świata (I.R.13 / I.P.16)

Poprawna odpowiedź:

- A. Egipt (Arabska Republika Egiptu), 1
B. Libia, 7

2 p. – za podanie dwóch poprawnych nazw państw wraz z ich numerami na mapie

1 p. – za podanie jednej poprawnej nazwy państwa wraz z jego numerem na mapie lub za podanie dwóch poprawnych nazw państw

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnych nazw państw wraz z ich numerami na mapie

Zadanie 15. (0–1)

Korzystanie z informacji	Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie (II.P.4)
	Wiadomości: Polska w Europie, polska polityka zagraniczna (I.P.13 / I.R.12)

Poprawna odpowiedź:

- B. – O
D. – P

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Część II.**Zadanie 16. (0–1)**

Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty ustawy (II.P.7)
	Wiadomości: I generacja praw człowieka, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym (I.R.9 / I.P.7)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

- co najmniej 15 osób
- zwołane w celu wspólnych obrad
- dostępne dla nieokreślonych imiennie osób
- zgłoszone w urzędzie gminy

1 p. – za wskazanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 17. (0–2)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, czytanie ze zrozumieniem orzecznictwa (II.P.2 / II.P.7)
	Wiadomości: tworzenie i egzekwowanie prawa, trybunały (I.R.8 / I.P.10)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

A. Spowodowało usunięcie słowa „zgromadzenia” z art. 65 Ustawy *Prawo o ruchu drogowym*.

1 p. – za wskazanie poprawnej odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnej odpowiedzi

B.

- Zgromadzenia stanowią zasadniczy element demokratycznej opinii publicznej, umożliwiając obywatelom krytykę i protest oraz wpływ na procesy polityczne.
- Obawa przed naruszeniem porządku publicznego nie może prowadzić do pozbawienia prawa do zorganizowania zgromadzenia.
- Wolność zgromadzeń nie może podlegać takiej samej reglamentacji, jak imprezy neutralne politycznie.

1 p. – za wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 18. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – wykres (II.P.2)
	Wiadomości: formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, zagrożenia dla demokracji (I.P.8 / I.R.6)

Poprawna odpowiedź:

A. wybory prezydenckie

B. jedno spośród:

- referendum
- wybory do Parlamentu Europejskiego

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 19. (0–1)

Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty ustawy (II.P.7)
	Wiadomości: I generacja praw człowieka, elementy prawa karnego (I.R.9 / I.R.10)

Poprawna odpowiedź:

- obrażanie uczuć religijnych innych osób przez publiczne znieważanie przedmiotów czci religijnej lub miejsca przeznaczonego do publicznego wykonywania obrzędów religijnych
- pomówienie innej osoby o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania

1 p. – za wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 20. (0–2)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – tekst publicystyczny i wywiad (II.P.2 / II.R.1)
	Wiadomości: wyzwania współczesności, zjednoczona Europa – bariery rozwoju (I.R.13 / I.R.11)

Poprawna odpowiedź A.:

- korupcja
- klientelizm

1 p. – za wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

Przykład poprawnej odpowiedzi B.:

- wzrost podatków
- likwidacja miejsc pracy w sektorze publicznym

1 p. – za wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 21. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – tabela na podstawie badań opinii publicznej (II.P.2)
	Wiadomości: kultura polityczna, funkcjonowanie Unii Europejskiej, zjednoczona Europa – szanse i bariery rozwoju (I.P.6 / I.P.14 / I.R.11)

Poprawna odpowiedź:

A., D.

1 p. – za wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi lub wskazanie więcej niż dwóch elementów odpowiedzi

Zadanie 22. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – tekst popularnonaukowy, selekcja faktów (II.P.2 / II.P.1)
	Wiadomości: zjednoczona Europa – szanse i bariery rozwoju (I.R.11)

Poprawna odpowiedź:

koncepcja – funkcjonalizm

uzasadnienie, dwa spośród:

- utworzono EWWiS (wszedł w życie traktat paryski)
- utworzono EWG (wszedł w życie traktat rzymski dotyczący EWG)
- utworzono EuroAtom (wszedł w życie traktat rzymski dotyczący EuroAtomu)
- utworzenie EWO zakończyło się niepowodzeniem
- utworzenie EWP zakończyło się niepowodzeniem

1 p. – za podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 23. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – tekst publicystyczny (II.P.2)
	Wiadomości: zjednoczona Europa – szanse i bariery rozwoju (I.R.11)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Syndrom postkolonialnego hegemonu dotyczy Francji i Niemiec w UE. Jest związany z tym, że państwa te pomagają tzw. państwom Południa, ale nie czynią tego bezinteresownie. Dzięki temu wzrasta ich pozycja w UE i istnieje zagrożenie braku równości państw w tej organizacji.

1 p. – za podanie poprawnej odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnej odpowiedzi

Część III.**Zadanie 24. (0–20)**

Temat 1: Scharakteryzuj problem praw i wolności politycznych w Polsce po 1989 roku. Wykorzystaj materiały źródłowe zamieszczone w II części arkusza.

Tworzenie informacji	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej: charakterystykę dylematów życia zbiorowego we współczesnej Polsce i ocenę działań władz (III.R.1 / III.P.4 / III.P.5)
	Korzystanie z informacji: korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym oraz krytyczna analiza materiałów źródłowych, lokalizacja wydarzeń w czasie, wskazywanie przyczyn i skutków procesów politycznych, rozpoznawanie problemów kraju (II.R.1 / II.P.2 / II.P.4 / II.P.5 / II.P.6)
	Wiadomości: prawa człowieka I generacji i ich ochrona, przemiany społeczeństwa polskiego, formy uczestnictwa obywateli Rzeczypospolitej Polskiej w życiu publicznym, obywatel wobec prawa (I.R.9 / I.R.3 / I.P.8 / I.P.12)

Rozróżnienie praw politycznych i wolności politycznych (0–1)

1 p. – za poprawne podanie różnicy

Wskazanie zmiany w gwarancjach praw i wolności politycznych w Polsce po 1989 roku (0–1)

1 p. – za poprawne wskazanie zmiany

Charakterystyka wolności politycznych w Polsce (0–8)

- wolność słowa
- wolność zgromadzeń
- wolność zrzeszania

3 p. – za podanie nazwy i pełną charakterystykę jednej wolności politycznej wraz z ograniczeniami

2 p. – za podanie nazwy i niepełną charakterystykę jednej wolności politycznej

1 p. – za podanie nazwy jednej wolności politycznej

Charakterystyka praw politycznych w Polsce (0–8)

- prawo do uczestnictwa w wyborach i referendach
- prawo do kandydowania w wyborach
- prawo do inicjatywy ludowej
- prawo do informacji publicznej
- prawo składania petycji, wniosków i skarg do władz publicznych
- prawo do równego dostępu do służby publicznej
- prawo do obywatelskiego nieposłuszeństwa

2 p. – za podanie nazwy i charakterystykę jednego prawa politycznego

1 p. – za podanie nazwy jednego prawa politycznego

Wykorzystanie materiałów źródłowych (0–1)

1 p. – za poprawne odwołanie we właściwych kontekstach do minimum dwóch źródeł

Poprawny język i forma wypowiedzi (0–1)

1 p. – za pracę z uporządkowanym, logicznym wywodem i właściwą strukturą, napisaną językiem komunikatywnym

Temat 2: Od traktatu paryskiego do traktatu z Lizbony – scharakteryzuj etapy integracji europejskiej w aspekcie gospodarczym i terytorialnym oraz strukturę instytucjonalną Unii Europejskiej. Wykorzystaj materiały źródłowe zamieszczone w II części arkusza.

Tworzenie informacji	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej: charakterystykę dylematów życia zbiorowego we współczesnej Europie, ocenę procesów politycznych, działań władz oraz wydarzeń (III.R.1 / III.P.1 / III.P.4 / III.P.5)
	Korzystanie z informacji: korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym oraz krytyczna analiza materiałów źródłowych, lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie, wskazywanie przyczyn i skutków wydarzeń i procesów politycznych (II.R.1 / II.P.2 / II.P.4 / II.P.5)
	Wiadomości: zjednoczona Europa – szanse i bariery rozwoju, funkcjonowanie Unii Europejskiej, organizacje i instytucje międzynarodowe, współczesne formy ustrojowe (I.R.11 / I.R.4 / I.P.14 / I.P.15)

Charakterystyka etapów integracji europejskiej w aspekcie gospodarczym (0–6)

- EWWiS
- EWG i Euroatom
- strefa wolnego handlu
- unia celna
- wspólny rynek
- unia gospodarczo-walutowa

1 p. – za charakterystykę jednego etapu integracji europejskiej w aspekcie gospodarczym

Charakterystyka etapów integracji europejskiej w aspekcie terytorialnym (0–3)

- państwa-sygnatariusze traktatu paryskiego – 1951 / traktatów rzymskich – 1957: RFN, Francja, Włochy, Belgia, Holandia, Luksemburg
- rozszerzenie WE/UE o:
  - Danię, Irlandię i Wielką Brytanię – 1973
  - Grecję – 1981
  - Hiszpanię i Portugalię – 1986
  - Austrię, Finlandię i Szwecję – 1995
  - Czechy, Estonię, Litwę, Łotwę, Polskę, Słowację, Słowenię i Węgry oraz Cypr i Malte – 2004
  - Bułgarię i Rumunię – 2007

1 p. – za poprawne podanie państw-sygnatariuszy traktatu paryskiego / traktatów rzymskich wraz z datą lub poprawne podanie trzech rozszerzeń wraz z datami

Charakterystyka struktury instytucjonalnej UE (0–9)

- 1. Parlament Europejski – kompetencje, skład, ERPO
- 2. Komisja Europejska – kompetencje, skład, Wysoki Przedstawiciel ds. Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa
- 3. Rada (UE) – kompetencje, skład: Rada Ogólna, Rada Ministrów Spraw Zagranicznych, rady sektorowe
- 4. Rada Europejska
- 5. Europejski Bank Centralny
- 6. Trybunał Sprawiedliwości UE
- 7. Trybunał Obrachunkowy
- 8. Komitet Regionów i Komitet Ekonomiczno-Społeczny

2 p. – za pełną charakterystykę instytucji wskazanej w jednym punkcie spośród 1–3

1 p. – za niepełną charakterystykę instytucji wskazanej w jednym punkcie spośród 1–3 bądź za charakterystykę instytucji wskazanej (-ych) w jednym punkcie spośród 4–8

Wykorzystanie materiałów źródłowych (0–1)

1 p. – za poprawne odwołanie we właściwych kontekstach do minimum dwóch źródeł

Poprawny język i forma wypowiedzi (0–1)

1 p. – za pracę z uporządkowanym, logicznym wywodem i właściwą strukturą, napisaną językiem komunikatywnym